

Genoemd naar:

Jonkheer Adriaan van Swieten (1532 - 1584), één van de leiders van het verzet tegen de Spanjaarden en een vertrouweling van Willem van Oranje. Van Swieten, telg uit een oud adellijk geslacht, koos al vroeg partij voor Willem van Oranje. Hij vluchtte in 1568 naar Emden (Duitsland) en werd door Alva vogelvrij verklaard. Als één van de leiders van de watergeuzen nam hij deel aan de verovering van Den Briel op 1 april 1572. Daarna trok hij met een groepje geuzen naar Oudewater. Nadat prinsgezinden in Gouda in de vroege morgen één van de stadspoorten voor hem openden, trok hij op 21 juni 1572 de stad binnen en dwong het stadsbestuur te kiezen voor de prins van Oranje. Met slechts twee stuks geschut veroverde hij het kasteel van Gouda. Hij werd vervolgens kastelein (slotvoogd) op het kasteel en gouverneur en baljuw van de stad (van 1572 - 1574 en 1576 - 1578). Tijdens zijn afwezigheid in 1577 besloot het stadsbestuur het kasteel te slopen en voordat hij kon terugkeren was al daadwerkelijk met de sloop begonnen. Van Swieten werd begraven in de Sint-Janskerk.

Voor veel van dit artikel put ik uit het geheugen van de heer Spruijt die met een onderbreking van zeven jaar zijn hele leven in de van Beverninghlaan heeft gewoond. Een belangrijk deel van de tekst heb ik van Sjaak de Keizer, ook wonend aan de van Beverninghlaan en betrokken bij de naamgeving van nieuwe straten in Gouda. Met Sjaak hopen we de komende maanden een interview te hebben.

De eerste bebouwing buiten de singels ontstond o.a. langs de Kattensingel, die al in 1354 wordt genoemd. De singel werd voor de 19^e eeuw aangeduid met "Thuyncingel". Zij werd in het verleden gesierd door een reeks tuinen. Begin 19^e eeuw verstedelijkte de voorheen landelijke singel. Voor veel bedrijven was het een favoriete locatie vanwege de mogelijkheid tot aan- en afvoer van producten langs het water. De tuinders en boomkwekers moesten plaats maken voor blekerijen, machinefabrieken, plateelfabrieken en kaasgroothandels. Een van de laatst overgebleven tuinderijen behoorde bij het woonhuis aan de Kattensingel 41 en liep tot aan de van Beverninghlaan waar al eerder was gebouwd. Toen in 1921 tot de aanleg van de Van Swietenstraat werd besloten verdween ook die tuin.

Het allereerste huis dat aan de van Swietenstraat kwam te liggen was de huidige Walgaerde, dat in 1916 met nog een paar andere huizen aan de van Beverninghlaan werd gebouwd. Dat kunt u ook aan de positie van de entree zien. Het mooie wit-crème hek langs de van Swietenstraat staat er vanaf de nieuwbouw. Ook de hoeken aan de Kattensingel waren in 1921 dus nog leeg. De straat kreeg langzaam vorm, de andere hoek met de van Beverninghlaan dateert uit 1925/26. Daar ging de burgemeester wonen, de heer Gaarland, terwijl er tegenover een dokter zetelde. Er was toen ook nog een sloot dwars op de van Swietenstraat, daar waar nu het riool ligt. Een brug verbond de beide delen van de straat. Die brug diende ook als doel voor de voetbalpartijtjes die aan het eind van de straat plaatsvonden. Als de burgemeester daar genoeg

van had seinde hij een politieagent in die dan langskwam. Een sigaartje van de burgemeester was zijn beloning.

Eind twintiger jaren was de straat volgebouwd. Met meest particuliere projecten van een paar huizen, die dan verhuurd werden. Zo huurde eind dertiger jaren het jonge echtpaar Cosijn een huis. Daar woont nu nog hun zoon in, die het in 1980 kocht en de langst wonende in de straat is. Het was een deftige straat, ook de heer Nederhorst, naar wie een andere straat in onze wijk is vernoemd, woonde er. En de heer Leest, directeur van de HBS. Aan directeurs sowieso geen gebrek: Hagedoorn, directeur van de Kamer van Koophandel; vd Pol, directeur van een wasserij; de Hoed, directeur van de zogenaamde Hoedschool, elders in Gouda. De heer De Hoed had een zoon Chris en die was in de Tweede Wereldoorlog naar Engeland ontvlucht (een Engelandvaarder). De heer Spruijt herinnert zich nog heel goed 11 april 1944, toen de Roeien Zeilvereniging Gouda een feest had aan de Reeuwijkse plassen. Op een gegeven moment kwam er een Engelse bommenwerper over het meer aangevlogen die het gezelschap een uitbundige groet bracht. Chris vloog. Een half uur later bombardeerde dit vliegtuig succesvol het landelijke bevolkingsregister in Den Haag.

In 1937/38 werd de sloot gedempt en in de bedding kwam een hoofdriool te liggen. Dat is nu sneller gezegd dan het werd gedaan. Schepen met zand legden aan de Gouwe aan, en honderden mannen met kruiwagens, onderdeel van de werkverschaffing toen, sjouwden in optocht het zand naar de sloot. Dat duurde maanden. Er werd ook een fundatie in de sloot aangelegd om het riool te dragen. Dat is goed uitgevoerd, want u kunt nu nog de opbolling in de straat zien. Overigens is dat vele jaren geleden door de verzakkingen eromheen een veel groter probleem geweest. Regelmatig moest er opgehoogd worden. De laatste vijftientig jaar is daar niets meer aan gebeurd.

Amsterdamse school

In het begin van de 20^e eeuw ontstond de Amsterdams schoolstijl (1910 – 1940) als reactie op het sobere rationalisme. Een groep architecten uit Amsterdam werkte met sterk plastische vormtaal en hun architectuur kan worden gekenschetst als expressionistisch. Ze boetseerden als het ware hun gevels en voorzagen ze vaak van sculpturen. Ze maakten veelvuldig gebruik van siermetselwerk en gaven hun gebouwen bijvoorbeeld ronde hoeken en bijna verticale dakvlakken. Traditionele materialen als baksteen, dakpannen, riet en hout worden toegepast. Er wordt voor de constructie al wel gebruik gemaakt van gewapend beton, maar dit is niet zichtbaar. Hierdoor zijn brede horizontale ramen mogelijk. De horizontale lijn is dan ook een belangrijk kenmerk.

Van Beverninghlaan 24 en 30 en de woningen aan de Van Swietenstraat 22-26 zijn fraaie voorbeelden van de Amsterdamse school, evenals andere woningen aan de Van Swietenstraat en Piersonweg. Van Beverninghlaan 30 heeft een vrijwel vierkant oppervlak met op de hoek een ronding. In de jaren zeventig is een grote uitbouw – deels ten koste van het originele tuinhok – aangebracht. Van Beverninghlaan 24 en Van Swietenstraat 22-26 zijn volledig uit baksteen en bakstenen ornamenten opgetrokken. De ornamenten en de glas-in-lood ramen zijn met vakmanschap opgetrokken en hebben een ensemblewaarde.

Van Swietenstraat